

institut za turizam

hrvatski turizam u brojkama *croatian tourism in numbers*

VOL 9. broj
VOL 9 issue

2 /2015.

ISSN 1847-3369

hrvatski turizam u brojkama broj 2/2015.

“Hrvatski turizam u brojkama” je stalna tromjesečna publikacija Instituta za turizam koja u ovom broju donosi izbor ključnih pokazatelja o turističkom prometu u prvom polugodištu 2015. godine (A), o ocjeni kvalitete smještaja i ambijenta u destinaciji u ljeto 2014. godine po vrstama smještaja (B), o internetskim izvorima informiranja, online rezerviranim uslugama, te navikama u rezerviranju smještaja po županijama (C), o ukupnim turističkim izdacima u razdoblju 2010. – 2014. i prosječnim dnevnim troškovima u ljetnom periodu 2014. po županijama (D) te podatke o prihodima i rashodima od putovanja u platnoj bilanci Hrvatske u prvom tromjesečju 2015. godine (E). Publikacija je, prije svega, namijenjena onima kojima turizam nije u interesnom fokusu, a žele znati osnovne činjenice. Jednako tako, publikacija može biti i polazište za daljnja istraživanja.

O izdavaču

Institut za turizam jedini je javni znanstveni institut u Hrvatskoj specijaliziran za istraživanja na području turizma i jedna je od najstarijih takvih institucija u Europi. Svoje znanje temelji na znanstvenom radu, kontinuiranim istraživanjima, praćenju poslovnog okruženja te stalnom usavršavanju multidisciplinarnog radnog tima. U svom radu Institut se oslanja na znanstvenu objektivnost i neovisnost djelovanja, svoje strateške ciljeve te strateške ciljeve postavljene u Strategiji obrazovanja, znanosti i tehnologije (2014).

Institut je pridružena članica Svjetske turističke organizacije (UNWTO) s kojom surađuje na području otkrivanja novih segmenata turističke potražnje i na harmonizaciji instrumenata istraživanja radi postizanja veće međunarodne usporedivosti podataka.

*55 godina Instituta za turizam Naše putovanje,
Institut za turizam 2015., str. 121- 122.*

croatian tourism in numbers issue 2/2015

“Croatian tourism in numbers” is a quarterly publication issued by the Institute for Tourism. This issue is focused on a number of key indicators related to: tourist arrivals and overnights in first six months of 2015 (A), guest attitudes towards quality of accommodation facilities and quality of ambiance by accommodation facilities in 2014 (B), information sources on internet, online reservation of services, reservation customs of accommodation facilities by counties (C), the total tourism expenditure in period 2010 – 2014 and average daily expenditure in counties in summer 2014 (D) and credit and debit from travel in balance of payments of Croatia in first quarter 2015 (E). The publication is primarily conceived for those not focused on tourism, but who want to know the basic facts. Also, the publication can be a starting point for further research..

About publisher

The Institute for Tourism is the only public scientific institute in Croatia and one of the oldest such institutions in Europe specialising in tourism research. Its expertise is based on scientific approach, permanent research, monitoring of the business environment and continuous education of its multidisciplinary team. In its work, the Institute relies on scientific objectivity and independence, its strategic objectives, as well as the strategic objectives defined by the national Strategy for Education, Science and Technology (2014).

The Institute is a member of the World Tourism Organisation (UNWTO), which it cooperates with on determining new segments of the tourist demand and the harmonization of research instruments in order to achieve greater data comparability on an international level.

*55 years of the Institute for tourism Our journey,
Institute for tourism, pages 121 – 122.*

Izdaje/ Publisher

- Institut za turizam, Vrhovec 5, 10000 Zagreb, Hrvatska/
Institute for Tourism, Vrhovec 5, 10000 Zagreb, Croatia

Za izdavača/ For publisher

- Sanda Čorak

Urednica i autorica/ Editor and author

- Blaženka Vrdoljak-Šalomon

Kartografski prikazi/ Maps

- Izidora Marković

Recenzenti/ Consulting editors

- Neven Ivandić, Zrinka Marušić

Lektori/ Proofreading

- Ljiljana Cikota (hrvatski/ Croatian), Ksenija Tokić (engleski/ English)

Dizajn/ Design

- Goran Curl

Grafički prijelom/ Graphical layout

- Zoran Petrović

Zagreb, rujan/ September 2015.

**Sadržaj/
Content**

A. TURISTIČKA POTRAŽNJA/

A. TOURIST DEMAND

A1. Potražnja prema emitivnim zemljama/

A1. Tourist demand by generating countries

A2. Potražnja prema vrstama smještaja/

A2. Tourist demand by types of accommodation

A3. Potražnja prema turističkim područjima/

A3. Tourist demand by tourist regions

B. STAVOVI GOSTIJU O KVALITETI SMJEŠTAJA I OKOLIŠA U DESTINACIJI/

B. ATTITUDES TOWARDS QUALITY OF ACCOMMODATION FACILITIES AND QUALITY OF DESTINATION ENVIRONMENT

B1. Stavovi gostiju o kvaliteti smještaja/

B1. Guest attitudes towards quality of accommodation facilities

B2. Stavovi gostiju o kvaliteti nekih elemenata okoliša u destinaciji/

B2. Guest attitudes towards quality of some environmental elements in destination

C. INFORMIRANJE I REZERVIRANJE PO ŽUPANIJAMA/

C. INFORMATION AND RESERVATION BY COUNTY

C1. Izvori turističkih informacija na internetu po županijama/

C1. Internet sources of travel information by county

C2. Online rezervacije usluga po županijama/

C2. Online reservation of services by county

C3. Rezervacija smještaja po županijama/

C3. Accommodation facilities booking by county

C4. Trenutak rezerviranja smještaja po županijama/

C4. The moment of accommodation booking by county

D. TURISTIČKI IZDACI/

D. TOURIST EXPENDITURE

D1. Procjena turističkih izdataka u Republici Hrvatskoj/

D1. Assessment of tourist expenditure in Republic of Croatia

D2. Prosječni dnevni izdaci po županijama/

D2. Average daily expenditure by county

E. PRIHODI I RASHODI OD PUTOVANJA/

E. CREDIT AND DEBIT FROM TRAVEL

E1. Prihodi i rashodi od putovanja u platnoj bilanci Hrvatske/

E1. Credit and debit from travel and tourism in Croatian balance of payments

F. IZVORI PODATAKA/

F. SOURCES

A.

TURISTIČKA POTRAŽNJA/ TOURIST DEMAND

A1. POTRAŽNJA PREMA EMITIVNIM ZEMLJAMA/ A1. TOURIST DEMAND BY GENERATING COUNTRIES

Struktura potražnje prema emitivnim zemljama, I. - VI. 2015./
Demand structure by generating countries in period of I-VI 2015

	Noćenja (u 000)/ <i>Tourist nights (in 000)</i>	Udio u ukupnim noćenjima (u %)/ <i>Share in total tourist nights (in %)</i>	Stopa promjene (I. - VI. 2015./ I. - VI. 2014.)*/ Rate of change (I-VI 2015/ I-VI 2014)*	Prosječna duljina boravka/ <i>Average length of stay</i>
Njemačka/ <i>Germany</i>	3.518	22,2	2,7	6,0
Austrija/ <i>Austria</i>	1.584	10,0	6,0	4,2
Slovenija/ <i>Slovenia</i>	1.474	9,3	10,5	3,6
Italija/ <i>Italy</i>	811	5,1	6,8	2,8
Češka/ <i>Czech Republic</i>	758	4,8	-3,2	5,6
Ujedinjeno Kraljevstvo/ <i>United Kingdom</i>	702	4,4	12,7	4,5
Poljska/ <i>Poland</i>	541	3,4	-3,4	4,5
Francuska/ <i>France</i>	438	2,8	-0,3	3,2
Nizozemska/ <i>Netherlands</i>	423	2,7	-0,4	5,0
Mađarska/ <i>Hungary</i>	313	2,0	17,5	3,8
Prvih 10/ <i>Top 10 countries</i>	10.562	66,5	4,5	4,4
Ostali strani/ <i>Other foreign countries</i>	3.418	21,5	9,5	2,7
Ukupno strani/ <i>Total foreign countries</i>	13.980	88,0	5,6	3,8
Domaći/ <i>Domestic</i>	1.901	12,0	10,5	2,7
Sveukupno/ <i>Total</i>	15.881	100,0	6,2	3,6

* Podaci revidirani za travanj i svibanj 2014. / * Revised data for April and May 2014 .

Izvor: Priopćenja Turizam po mjesecima u 2015.; godina LII., brojevi 4.3.1/ 1-6 , 2015.; www.dzs.hr/

Source: First Releases: Tourism by month in 2015; Year LII, Numbers 4.3.1/ 1-6, 2015; www.dzs.hr.

U prvom polugodištu 2015. godine zabilježeno je oko 15,9 milijuna noćenja što je za 6,2% više nego u istom razdoblju prethodne godine. Rezultat je to povećanja broja noćenja inozemnih gostiju (stopa rasta blizu 6%), te porasta noćenja domaćih gostiju (stopa rasta skoro 11%). Izraženo u apsolutnim iznosima to znači da su inozemni gosti ostvarili 747,6 tisuća, a domaći blizu 181 tisuću noćenja više nego u istom razdoblju 2014. godine.

Udio noćenja gostiju iz skupine prvih deset zemalja porijekla u ukupnim noćenjima iznosi blizu 67%, dok je udio noćenja svih inozemnih gostiju, a prikupljaju se podaci za 74 strane zemlje porijekla, 88%.

Gosti iz Njemačke, Austrije, Slovenije i Italije ostvarili su zajedno blizu 47% ukupnih noćenja u prvih šest mjeseci, što znači da udio preostalih šest zemalja, u skupini prvih deset, iznosi oko 20%. Gosti iz navedene prve četiri zemlje ostvarili su više od polovine ukupnih noćenja svih inozemnih gostiju (88%) u prvom polugodištu 2015. godine.

Najveće stope rasta zabilježene su u noćenjima gostiju iz Mađarske (17,5%), Ujedinjenog Kraljevstva (12,7%) i Slovenije (10,5%).

Gosti su u prosjeku imali 3,6 noćenja: najduže su boravili gosti iz Njemačke (prosječno 6 noćenja), a najkraće, gosti iz Italije (prosječno 2,8 noćenja) ako se gledaju pojedinačni podaci u grupi prvih deset.

A2. POTRAŽNJA PREMA VRSTAMA SMJEŠTAJA/ A2. TOURIST DEMAND BY TYPES OF ACCOMMODATION

Noćenja turista prema glavnim vrstama smještajnih kapaciteta*, I. – VI. 2015./ Tourist nights by main types of facilities* in period of I-VI 2015

	Hoteli (1) **/ Hotels (1) **	Smještaj sličan hotelskom/ Accommo- dation similar to hotel	Privatni smještaj/ Private accommo- dation facilities	Kampovi/ Camping sites	Hosteli/ Hostels	Ostalo/ Other facilities	Ukupno/ Total
Noćenja (u 000)/ Tourist nights (in 000)							
I.	229	6	56	2	16	53	362
II. - IV.	1.817	121	306,4	243	86	224	2.796
V. - VI.	4.163	1.068	3.035	3.461	164	832	12.723
Ukupno I. - VI./ Total I-VI	6.209	1.195	3.397	3.706	266	1.109	15.881
Struktura (u %)/ Structure (in %)							
I.	3,7	0,5	1,6	0,1	6,1	4,8	2,3
II. - IV.	29,3	10,1	9,0	6,5	32,3	20,2	17,6
V. - VI.	67,0	89,4	89,3	93,4	61,6	75,0	80,1
Ukupno I. - VI./ Total I-VI	39,1	7,5	21,4	23,3	1,7	7,0	100,0
Stopa promjene (I. - VI. 2015./ I. - VI. 2014.)/ Rate of change (I-VI 2015/ I-VI 2014)							
I.	16,5	-5,7	24,0	97,9	29,7	5,8	16,2
II. - IV.	8,7	-5,6	11,9	1,4	16,3	-1,2	7,0
V. - VI.	3,4	4,1	10,8	4,7	7,7	6,8	5,8
Ukupno I. - VI./ Total I-VI	5,4	2,9	11,1	4,5	11,5	5,0	6,2

Napomena: Smještajni kapaciteti prema NKD 2007, Odjeljak 55, se dijele na grupe: 55.1 Hoteli i sličan smještaj; 55.2 Odmarašta i slični objekti za kraći odmor; 55.3 Kampovi i prostor za kampiranje i 55.9 Ostali smještaj./ Note: Accommodation facilities according to Division 55 of NKD 2007 are composed from several groups: 55.1 Hotels and similar accommodation, 55.2 Holiday and short-stay accommodation, 55.3 Camping grounds, recreational vehicle parks and trailer parks and 55.9 Other accommodation.

* U ovoj tablici se radi usporedivosti s analizama prethodnih godina promatraju sljedeće grupe smještajnih kapaciteta:

• "Hoteli (1)" iz grupe 55.1 (od srpnja 2014. se objavljuju samo agregirani podaci za noćenja u hotelima, hotelima baštine, apartotelima i integralnim hotelima) • "Smještaj sličan hotelskom" (smještajni kapaciteti iz grupe 55.1 ne računajući kapacitete uključene u grupu "Hoteli (1)") • "Privatni smještaj" (uključuje sobe za iznajmljivanje, apartmane, studio-apartmane i kuće za odmor u kućanstvima te sobe za iznajmljivanje, apartmane i studio-apartmane i kuće za odmor u seljačkim kućanstvima iz grupe 55.2) • "Kampovi" (odgovara grupi 55.3) • "Hosteli" (odgovaraju "Hosteli" iz 55.2) • "Ostali smještaj" (obuhvaća smještajne kapacitete iz grupe 55.2 osim hostela i kapaciteta uključenih u "Privatni smještaj" i kapacitete grupe 55.9)

* In this table there are six groups in order to facilitate the comparison with analysis published in previous issues: • "Hotels (1)" (includes hotels, heritage hotel, all-suite hotels and integral hotels) • "Accommodation similar to hotel" (includes accommodation from group 55.1 not included in "Hotels (1)") • "Private accommodation" (includes rooms to let, apartments, studio-type suites and summer houses in households as well as rooms to let, apartments, studio-type suites and summer houses in rural households) • "Camping sites" (includes accommodation from 55.3) • "Other accommodation" (includes accommodation facilities from group 55.2 except "Hostels" and facilities included in "Private accommodation" and facilities from the group 55.9).

** Podaci revidirani za travanj i svibanj 2014. / ** Revised data for April and May 2014.

Izvor: Priopćenja Turizam po mjesecima u 2015.; godina LII., brojevi 4.3.1/1-6, 2015.; www.dzs.hr/
Source: First Releases: Tourism by month in 2015; Year LII, Numbers 4.3.1/1-6, 2015; www.dzs.hr.

U hotelima, privatnom smještaju i kampovima ostvareno je blizu 84% svih noćenja u prvih šest mjeseci 2015. godine.

U hotelima je ostvareno 6,2 milijuna noćenja, što čini 39% svih registriranih noćenja promatranog razdoblja. U usporedbi s prvim polugodištem 2014. hoteli su imali porast u noćenjima oko 5%.

U privatnom smještaju je zabilježeno blizu 3,4 milijuna noćenja ili oko 11% više nego u istom periodu prethodne godine.

U kampovima je registrirano 3,7 milijuna noćenja što znači 4,5% više nego u prvom polugodištu 2014. Treba napomenuti da je glavnina prometa zabilježena u svibnju i lipnju (ukupno blizu 3,5 milijuna).

U hostelima se bilježi sve više noćenja. Tako je u cijelom šestomjesečnom razdoblju zabilježeno 266 tisuća, od čega u svibnju i lipnju 164 tisuće. Stopa rasta je bila natprosječno velika i iznosila je 11,5%.

A3. POTRAŽNJA PREMA TURISTIČKIM PODRUČJIMA/ A3. TOURIST DEMAND BY TOURIST REGIONS

Noćenja turista prema turističkim područjima*, I. – VI. 2015./
Tourist nights by tourist regions* in period of I-VI 2015

	Istra/ Istria	Kvarner/ Kvarner	Lika – Karlovac/ Lika – Karlovac	Dalmacija – Zadar/ Dalmatia – Zadar	Dalmacija – Šibenik/ Dalmatia – Šibenik	Dalmacija – Split/ Dalmatia – Split	Dalmacija – Dubrovnik/ Dalmatia – Dubrovnik	Grad Zagreb/ City of Zagreb	Središnja Hrvatska/ Central Croatia	Slavonija/ Slavonia	Ukupno/ Total
Noćenja (u 000)/ Tourist nights (in 000)											
I. - IV.	839	566	80	157	109	345	368	402	205	87	3.158
V. - VI.	4.274	2.301	439	1.133	666	2.054	1.301	363	128	63	12.723
Ukupno I. - VI./ Total I - VI	5.113	2.866	519	1.290	775	2.399	1.669	766	334	150	15.881
Struktura (u %)/ Structure (in %)											
I. - IV.	26,5	17,9	2,5	5,0	3,5	10,9	11,6	12,7	6,5	2,7	19,9
V. - VI.	33,6	18,1	3,4	8,9	5,2	16,1	10,2	2,9	1,0	0,5	80,1
Ukupno I. - VI./ Total I - VI	32,2	18,0	3,3	8,1	4,9	15,1	10,5	4,8	2,1	0,9	100,0
Stopa promjene (I. - VI. 2015./ I. - VI. 2014.)/ Rate of change (I - VI 2015/ I - VI 2014)											
I. - IV.	2,9	7,7	11,4	7,6	1,0	14,2	10,8	12,5	11,9	4,0	8,0
V. - VI.	6,5	3,0	11,5	7,3	0,3	8,4	2,2	13,8	12,5	-3,7	5,8
Ukupno I. - VI./ Total I - VI	5,9	3,9	11,5	7,3	0,4	9,2	4,0	13,1	12,1	0,6	6,2

* Turistička područja prema Hrvatskoj turističkoj zajednici/ * Tourist regions by Croatian National Tourist Board.

• Kvarner obuhvaća Primorsko-goransku županiju/ Kvarner includes County of Primorje-Gorski Kotar.

• Lika – Karlovac obuhvaća Ličko-senjsku i Karlovačku županiju/ Lika-Karlovac includes County of Lika-Senj and County of Karlovac

• Središnja Hrvatska obuhvaća Bjelovarsko-bilogorsku, Koprivničko-križevačku, Krapinsko-zagorsku, Međimursku, Sisačko-moslavačku, Varaždinsku i Zagrebačku županiju/ Central Croatia includes County of Bjelovar-Bilogora, County of Koprivnica-Križevci, County of Krapina-Zagorje, County of Međimurje, County of Sisak-Moslavina, County of Varaždin and County of Zagreb.

• Slavonija obuhvaća Brodsko-posavsku, Osječko-baranjsku, Požeško-slavonsku, Virovitičko-podravsku i Vukovarsko-srijemsku županiju/ Slavonia includes County of Slavonki Brod-Posavina, County of Osijek-Baranja, County of Požega-Slavonia, County of Virovitica-Podravina and County of Vukovar-Sirmium.

• Ostale turističke regije poklapaju se sa županijama/ Other tourist regions are the same as counties.

Izvor: Priopćenja Turizam po mjesecima u 2015.; godina LII., brojevi 4.3.1/1-6, 2015.; www.dzs.hr/

Source: First Releases: Tourism by month in 2015; Year LII, Numbers 4.3.1/1-6, 2015; www.dzs.hr.

U prvih šest mjeseci najviše noćenja zabilježeno je u Istri, na Kvarneru i u splitsko-dalmatinskoj regiji. Na te tri turističke regije otpadaju skoro dvije trećine ukupnih noćenja – 65,3% ili blizu 10,4 milijuna noćenja.

Sljedeće regije – prema veličini udjela – jesu dubrovačka regija s udjelom od 10,5% ili blizu 1,7 milijuna noćenja, zatim zadarska regija s udjelom od 8% ili blizu 1,3 milijun noćenja.

Broj noćenja u Zagrebu nastavlja rast. U prvom polugodištu 2015. ostvareno je 766 tisuća noćenja što je 13% više nego u istom periodu prethodne godine.

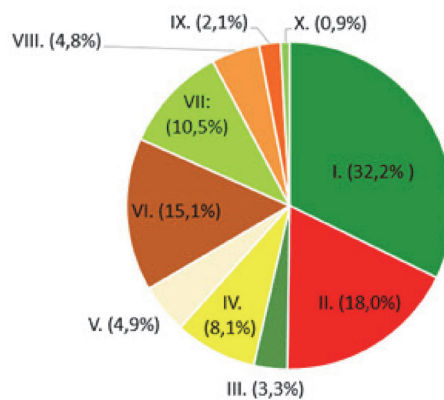
Natprosječno velike stope rasta govore da su uz Zagreb dobre rezultate imale sljedeće regije: Središnja Hrvatska (12%), Lika – Karlovac (11,5%), Dalmacija – Split (9,2%) i Dalmacija – Zadar (7,3%).

Struktura noćenja prema turističkim regijama, siječanj - lipanj 2015./
Structure of tourist nights by tourist regions, January - June 2015

Legenda/ Legend

- I. Istra/ Istria
- II. Kvarner/ Kvarner
- III. Lika - Karlovac/ Lika - Karlovac
- IV. Dalmacija - Zadar/ Dalmatia - Zadar
- V. Dalmacija - Šibenik/ Dalmatia - Šibenik
- VI. Dalmacija - Split/ Dalmatia - Split
- VII. Dalmacija - Dubrovnik/ Dalmatia - Dubrovnik
- VIII. Grad Zagreb/ City of Zagreb
- IX. Središnja Hrvatska/ Central Croatia
- X. Slavonija/ Slavonia

B.

STAVOVI GOSTIJU O KVALITETI SMJEŠTAJA I OKOLIŠA U DESTINACIJI/ ATTITUDES TOWARDS QUALITY OF ACCOMMODATION FACILITIES AND QUALITY OF DESTINATION ENVIRONMENT

U poglavljima B, C i potpoglavlju D2. ovog broja Hrvatskog turizma u brojkama korišteni su rezultati istraživanja "TOMAS Ljeto – Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj" provedenog u primorskim županijama u ljetnim mjesecima 2014.

Više informacija o istraživanjima TOMAS može se naći u kratkom osvrtu na kraju časopisa, a o samom istraživanju iz 2014. u uvodnom dijelu poglavlja C časopisa Hrvatski turizam u brojkama, broj 1/2015.

B1. STAVOVI GOSTIJU O KVALITETI SMJEŠTAJA/ B1. GUEST ATTITUDES TOWARDS QUALITY OF ACCOMMODATION FACILITIES

Stupanj zadovoljstva elementima smještajne ponude u ljeto 2014. /
Level of satisfaction with elements of accommodation facilities in summer 2014

Rang* / Rank *	Elementi smještajne ponude/ Elements of accommodation facilities	Ukupno/ Total	Hoteli/ Hotels	Kampovi/ Campsites	Privatni smještaj/ Private accommo- dation
1.	Ljubaznost osoblja u smještajnom objektu/ Friendliness of staff in the accommodation establishment	😊😊	😊😊	😊😊	😊😊
2.	Kvaliteta usluga u smještajnom objektu/ Service quality in the accommodation establishment	😊	😊	😊	😊
3.	"Vrijednost za novac" smještaja/ "Value for many" for the accommodation	😊	😊	😊	😊
4.	Komfor smještaja/ Comfort of accommodation	😊	😊	😊	😊
5.	Kvaliteta hrane u smještajnom objektu/ Food quality in the accommodation establishment	😊	😊	😊	😊

*Rang prema zbroju postotaka za ocjene 6 i 7 na skali od 1 (jako loše) do 7 (odlično)/

*Rank according to proportion of marks 6 and 7 on the scale from 1 (very bad) to 7 (excellent).

Stupanj zadovoljstva: / Level of satisfaction:

Vrlo visok/ Very high 😊😊

Visok/ High 😊

Srednji/ Middle 😊

Izvor: Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj – TOMAS Ljeto 2014., Intitut za turizam, travanj 2015./

Source: Attitudes and expenditures of tourists in Croatia – TOMAS Summer 2014, Institute for tourism, April 2015.

Ispitanici koji su sudjelovali u istraživanju 2014. godine, ocjenjivali su 28 elemenata turističke ponude mjesta. Među navedenim elementima nalaze se i elementi koji se odnose na ponudu i kvalitetu smještaja: ljubaznost osoblja u smještajnom objektu, kvaliteta usluga u smještajnom objektu, komfor smještaja, kvaliteta hrane u smještajnom objektu te vrijednost za novac smještaja. Ovdje se ti aspekti ponude promatraju prema vrsti smještaja u kojoj je ispitanik boravio.

Ljubaznost osoblja u smještajnom objektu je ocijenjena najvišim ocjenama - vrlo visok stupanj zadovoljstva – u svakoj od tri vrste smještaja. Isto tako, gosti su iskazali visok stupanj zadovoljstva i kod ostalih elemenata ponude neovisno o vrsti korištenog smještaja. Izuzetak čine gosti kampova koji u svojim stavovima odstupaju od gostiju hotela i privatnog smještaja kada je riječ o komforu smještaja i kvaliteti hrane u smještajnom objektu (srednji stupanj zadovoljstva).

B2. STAVOVI GOSTIJU O KVALITETI NEKIH ELEMENATA OKOLIŠA U DESTINACIJI/ B2. GUEST ATTITUDES TOWARDS QUALITY OF SOME ENVIRONMENTAL ELEMENTS IN DESTINATION

Stavovi gostiju o kvaliteti nekih elemenata okoliša u destinaciji u ljeto 2014.

Guests' attitudes towards quality of some environmental elements in destination in summer 2014

	Ukupno/ Total	Hoteli/ Hotels	Kampovi/ Campsites	Privatni smještaj/ Private accommodation
Nije bilo smetnji tijekom boravka u destinaciji/ <i>No disturbances during the stay in destination</i>	71,5	71,6	78,6	66,8
Bilo je smetnji tijekom boravka u destinaciji/ <i>Disturbances during the stay in destination</i>	28,5	28,4	21,4	33,2
Ukupno/ Total	100,0	100,0	100,0	100,0
Smetnje tijekom boravka u destinaciji*/ <i>Disturbances during the stay in destination*</i>				
Gužva u prometu u destinaciji/ <i>Traffic congestion in destination</i>	8,7	7,8	7,5	10,1
Gužva na kupališnom prostoru (prevelik broj kupaca)/ <i>Crowd at beach area (too many people)</i>	8,4	9,2	5,8	9,7
Neprijemnost odlaganja smeća/ <i>Improperly disposed garbage</i>	7,3	5,6	4,9	10,0
Buka koja remeti komfor smještaja/ <i>Noise and disturbance at the accommodation</i>	6,2	5,7	5,5	7,0
Nemogućnost razdvajanja otpada/ <i>The impossibility of separating waste</i>	5,2	3,4	3,7	7,4
Neugodni mirisi (iz kontejnera i kanti za smeće)/ <i>Uncomfortable odors (from containers and garbage cans)</i>	4,9	4,9	2,4	6,5
Gužva na javnim površinama (ulice, šetnice, dječija igrališta i sl.)/ <i>Crowd in public places (streets, walkways, playgrounds etc.)</i>	4,2	5,5	1,9	5,0
Buka i remećenje mira na kupališnom prostoru/ <i>Noise and disturbance at beach area</i>	3,6	4,6	2,5	3,8
Nešto drugo/ <i>Something else</i>	2,1	1,7	2,1	2,3

*Mogućnost više odgovora/ *Multiple response.

Izvor: Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj – TOMAS Ljeto 2014., Intitut za turizam, travanj 2015./

Source: Attitudes and expenditures of tourists in Croatia – TOMAS Summer 2014, Institute for tourism, April 2015.

Da bi se ocijenila kvaliteta okoliša u destinaciji, od ispitanika se tražilo da navedu da li ih je smetao ili ne neki od osam navedenih elemenata okoliša, osim što su mogli navesti i nešto drugo. Ti elementi su: gužva u prometu u destinaciji, gužva na kupališnom prostoru, neprijemnost odlaganja smeća, buka koja remeti komfor smještaja, nemogućnost razdvajanja otpada, neugodni mirisi (kontejneri ili kante za smeće), gužva na javnim površinama, buka i remećenje mira na kupališnom prostoru.

Rezultati istraživanja su pokazali da većina gostiju, dvije trećine i više – ovisno o vrsti smještaja – nije imala ni jednu pritužbu. Oko jedne trećine gostiju privatnog smještaja imalo je bar neku primjedbu na kvalitetu okoliša (33%), potom dolaze gosti hotela (28%) i na kraju gosti kampova (21%).

Goste u privatnom smještaju osobito su smetale gužve u prometu u destinaciji (10%), neprijemnost odlaganja smeća (10%), gužva na kupališnom prostoru (9,7%), nemogućnost razdvajanja otpada (7,4%), buka u blizini smještaja (7%) te neugodni mirisi iz kontejnera i kanti za smeće (6,5%).

C1. IZVORI TURISTIČKIH INFORMACIJA NA INTERNETU PO ŽUPANIJAMA* / C1. INTERNET SOURCES OF TRAVEL INFORMATION BY COUNTY*

Upotreba web-stranica kao izvora turističkih informacija u ljeto 2014. po županijama / Web sites as sources of travel information in summer 2014 by county

	Vrste web-stranica/ Types of web sites (%)			
	Web-stranice smještajnih objekata/ Web page of accommodation	Društvene mreže/ Social media	Web-stranice hrvatskih turističkih zajednica/ Croatian Tourism boards web pages	Online turističke agencije/ Online travel agency
Primorske županije/ Adriatic Counties				
Istarska županija/ County of Istria	64,1	40,7	43,1	33,4
Primorsko-goranska županija/ County of Primorje-Gorski Kotar	65,7	38,0	43,3	37,3
Ličko-senjska županija/ County of Lika-Senj	22,0	37,8	21,4	25,9
Zadarska županija/ County of Zadar	38,0	25,2	31,1	32,8
Šibensko-kninska županija/ County of Šibenik-Knin	37,4	35,9	27,4	16,3
Splitsko-dalmatinska županija/ County of Split-Dalmatia	48,0	31,7	33,8	26,1
Dubrovačko-neretvanska županija/ County of Dubrovnik-Neretva	37,0	57,8	33,4	60,5
Ukupno/ Total	51,3	38,6	36,7	33,6

* Mogućnost više odgovora. Obrada na skupu ispitanika koji su koristili internet kao izvor informacija/

* Multiple response. Data for those who used internet as a source of information.

Izvor: Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj – TOMAS Ljeto 2014., Intitut za turizam, travanj 2015./

Source: Attitudes and expenditures of tourists in Croatia – TOMAS Summer 2014, Institute for tourism, April 2015.

Internet je drugi po važnosti izvor informacija koji je koristilo 30% ispitanika pripremajući se za putovanje, ali i tijekom boravka u Hrvatskoj u ljeto 2014.

U skladu s ciljevima istraživanja internetski izvori grupirani su u četiri grupe: web-stranice smještajnih objekata, društvene mreže, web-stranice turističkih zajednica te web-stranice online turističkih agencija (OTA).

Gosti koji su ljetovali u Istri i Primorsko-goranskoj županiji, koristili su najviše web-stranice smještajnih objekata te web-stranice turističkih zajednica, a društvene mreže češće od web-stranica OTA.

Gosti Ličko-senjske županije najviše koriste društvene mreže (37,8%), te web-stranice OTA (25,9%).

Gosti Zadarske, Šibensko-kninske i Splitsko-dalmatinske županije prednost daju, u odnosu na sve ostale internetske izvore, web-stranicama smještajnih objekata. Kod korištenja ostalih web-stranica uočavaju se neke razlike. Tako su gosti Zadarske županije najrjeđe koristili društvene mreže, a Šibensko-kninske i Splitsko-dalmatinske web-stranice OTA.

Za Dubrovačko-neretvansku županiju je karakteristično da je više od polovine gostiju koristilo web-stranice OTA (60,5%) i društvene mreže (57,8%).

C2. ONLINE REZERVACIJE USLUGA PO ŽUPANIJAMA*/ C2. ONLINE RESERVATION OF SERVICES BY COUNTY*

Online rezervacije usluga u ljeto 2014. po županijama/ Online reservation of services in summer 2014 by county

Primorske županije/ Adriatic Counties	Usluga/ Service (%)				
	Smještaj/ Accommodation	Prijevoz/ Transport	Izleti/ Excursions	Ulaznice za koncerte, manifestacije, priredbe i sl./ Tickets for concerts, events, exhibitions etc.	Najam automobila, plovila, motocikla ili bicikla/ Rent a car, rent a boat, rent a bicycle/ motorcycle
Istarska županija/ County of Istria	79,5	65,6	51,4	74,1	43,3
Primorsko-goranska županija/ County of Primorje-Gorski Kotar	53,5	54,7	36,7	-	23,8
Ličko-senjska županija/ County of Lika-Senj	77,2	96,0	48,6	54,3	23,5
Zadarska županija/ County of Zadar	75,0	50,6	43,9	18,2	3,5
Šibensko-kninska županija/ County of Šibenik-Knin	67,2	77,7	70,8	-	87,7
Splitsko-dalmatinska županija/ County of Split-Dalmatia	79,7	79,8	46,6	38,1	46,4
Dubrovačko-neretvanska županija/ County of Dubrovnik-Neretva	83,3	81,4	64,2	38,1	48,0
Ukupno/ Total	73,4	71,3	50,0	39,8	40,4

*Mogućnost više odgovora. Obrada na skupu ispitanika koji su unaprijed rezervirali pojedinu uslugu./

*Multiple response. Data for those who booked a service in advance.

Izvor: Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj – TOMAS Ljeto 2014., Institut za turizam, travanj 2015./

Source: Attitudes and expenditures of tourists in Croatia – TOMAS Summer 2014, Institute for tourism, April 2015.

Rezultati istraživanja po županijama pokazuju da gosti koriste mogućnosti online rezerviranja usluga. Jedino ispitanici koji su ljetovali u Primorsko-goranskoj i Šibensko-kninskoj županiji nisu koristili online mogućnosti u slučaju rezerviranja ulaznica za koncerte ili neke druge priredbe.

Kad je riječ o gostima koji unaprijed rezerviraju smještaj, može se reći da ih četiri petine rezervira online u Splitsko-dalmatinskoj (79,7%) i Istarskoj županiji (79,5%), a u Dubrovačko-neretvanskoj još i više (83,3%).

C3. REZERVACIJA SMJEŠTAJA PO ŽUPANIJAMA/ C3. ACCOMMODATION FACILITIES BOOKING BY COUNTY

Kontaktirajući direktno smještajni objekt, gosti Zadarske, Šibensko-kninske, Primorsko-goranske i Splitsko-dalmatinske županije, češće se su – od gostiju ostalih županija – pobrinuli za smještaj u ljeto 2014. Za navedene županije taj raspon se kreće od 43% (Splitsko-dalmatinska županija) do 57% ispitanika (Zadarska županija).

Gosti Dubrovačko-neretvanske županije najčešće su koristili usluge agencije (48%), dok su gosti Šibensko-kninske županije to radili najrjeđe (15%).

Bez prethodne rezervacije smještaja gosti najčešće dolaze u Ličko-senjsku županiju (38%), Istru (36%) te Primorsko-goransku županiju (31%).

**Rezervacija smještaja u ljeto 2014. po županijama/
Accommodation facilities booking in summer 2014 by county**

	Način rezervacije (%) / Booking channels (%)				Ukupno/ Total
	Izravno sa smještajnim objektom/ Directly with an accommodation establishment	Posredstvom turističke agencije/ Through a travel agency	Na neki drugi način/ Other	Nije unaprijed rezerviran smještaj/ No prior booking	
Primorske županije/ Adriatic Counties					
Istarska županija/ County of Istria	37,2	25,8	1,1	35,9	100,0
Primorsko-goranska županija/ County of Primorje-Gorski Kotar	46,0	21,0	2,0	31,0	100,0
Ličko-senjska županija/ County of Lika-Senj	24,5	27,9	9,3	38,3	100,0
Zadarska županija/ County of Zadar	57,0	27,4	1,9	13,7	100,0
Šibensko-kninska županija/ County of Šibenik-Knin	52,1	14,9	9,6	23,4	100,0
Splitsko-dalmatinska županija/ County of Split-Dalmatia	43,2	25,6	7,5	23,7	100,0
Dubrovačko-neretvanska županija/ County of Dubrovnik-Neretva	29,8	48,3	2,7	19,2	100,0
Ukupno/ Total	42,5	26,1	3,7	27,7	100,0

Izvor: Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj – TOMAS Ljeto 2014., Intitut za turizam, travanj 2015./
Source: Attitudes and expenditures of tourists in Croatia – TOMAS Summer 2014, Institute for tourism, April

**C4. TRENUTAK REZERVIRANJA SMJEŠTAJA PO ŽUPANIJAMA/
C4. THE MOMENT OF ACCOMMODATION BOOKING BY COUNTY**

**Trenutak rezerviranja smještaja u ljeto 2014. po županijama/
The moment of accommodation booking in summer 2014 by county**

	Vrijeme rezervacije smještaja (%)* / The moment of accommodation booking (%)*					Ukupno/ Total
	Manje od tjedan dana prije dolaska/ Less than a week before arrival	Od 1 do 4 tjedna prije dolaska/ 1 to 4 weeks prior to arrival	Od 5 do 8 tjedana prije dolaska/ 5 to 8 weeks prior to arrival	Od 9 do 12 tjedana prije dolaska/ 9 to 12 weeks prior to arrival	Više od 12 tjedana prije dolaska/ More than 12 weeks prior to arrival	
Primorske županije/ Adriatic Counties						
Istarska županija/ County of Istria	5,3	24,6	42,0	14,5	13,6	100,0
Primorsko-goranska županija/ County of Primorje-Gorski Kotar	3,0	13,1	24,5	21,7	37,7	100,0
Ličko-senjska županija/ County of Lika-Senj	3,2	26,7	37,4	20,7	12,0	100,0
Zadarska županija/ County of Zadar	7,8	29,3	22,6	17,3	23,0	100,0
Šibensko-kninska županija/ County of Šibenik-Knin	8,1	27,9	29,4	13,5	21,1	100,0
Splitsko-dalmatinska županija/ County of Split-Dalmatia	9,2	22,3	30,4	15,7	22,4	100,0
Dubrovačko-neretvanska županija/ County of Dubrovnik- Neretva	5,4	23,2	38,2	21,2	12,0	100,0
Ukupno/ Total	6,2	22,8	32,2	17,2	21,6	100,0

* Obrada na skupu ispitanika koji su unaprijed rezervirali smještaj/
*Data for those who booked the accommodation in advance.

Izvor: Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj – TOMAS Ljeto 2014., Intitut za turizam, travanj 2015./
Source: Attitudes and expenditures of tourists in Croatia – TOMAS Summer 2014, Institute for tourism, April 2015.

Smještajni objekti Istarske (42%), Dubrovačko-neretvanske (38%), Ličko-senjske (37%), Splitsko-dalmatinske (30%) i Šibensko-kninske županije (29%) najviše rezervacija prime u razdoblju 5 do 8 tjedana prije dolaska gosta. Usporedbe radi, valja napomenuti da taj podatak za sve primorske županije iznosi 32%.

Smještajni objekti u Zadarskoj županiji najviše rezervacija prime relativno kasno – jedan do četiri tjedna prije dolaska gosta (29%).

Gosti Primorsko-goranske županije, ako unaprijed rezerviraju smještaj, onda to najčešće rade dosta vremena unaprijed – više od 12 tjedana prije dolaska (38%).

D. TURISTIČKI IZDACI/ TOURIST EXPENDITURE

D1. PROCJENA TURISTIČKIH IZDATAKA U REPUBLICI HRVATSKOJ/ D1. ASSESSMENT OF TOURIST EXPENDITURE IN REPUBLIC OF CROATIA

Procjena turističkih izdataka u Republici Hrvatskoj u razdoblju 2010. – 2014.
Assessment of tourist expenditure in Republic of Croatia 2010 -2014

	Turistički izdaci (000 000 eura)*/ Tourist expenditure (in 000 000 Euros)*				
	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Dolazni turizam**/ Inbound tourism **	6.230,0	6.616,9	6.858,7	7.202,8	7.402,3
Domaći turizam***/ Domestic tourism ***	1.355,9	1.423,7	1.266,4	1.405,7	1.259,5
Ukupno unutarnji turizam/ Total of internal tourism	7.585,9	8.040,7	8.125,1	8.608,5	8.661,8
Stopa promjene/ Rate of change (%)					
	2011./2010.	2012./2011.	2013./2012.	2014./2013.	2010./2014.
Dolazni turizam**/ Inbound tourism **	6,2	3,7	5,0	5,0	18,8
Domaći turizam***/ Domestic tourism ***	5,0	-11,1	11,0	11,0	-7,1
Ukupno unutarnji turizam/ Total of internal tourism	6,0	1,0	6,0	6,0	14,2

* Napomena: Turistički izdaci u domaćem turizmu izraženi u kunama preračunati su u eure prema tečajevim objavljanim u Tablica G10a: Godišnji i mjesečni prosjeci srednjih deviznih tečajeva Hrvatske narodne banke, hnb.hr/statistika/statisticki_pregled/g10a.xlsx./* Note: Tourist expenditure in domestic tourism given in kunas are converted in euros using exchange rates published in Table G10a: Midpoint Exchange Rates of Croatian National Bank (period average), hnb.hr/statistika/statisticki_pregled/g10a.xlsx.

** Izvor: HNB Bilten 216 (srpanj 2015.); Tablica H2: Platna bilanca - Robe i usluge; <http://www.hnb.hr/publikac/bilten/arhiv/bilten-216/hbilt216.pdf>
** Source HNB Bulletin 216 (July 2015); Table H2: Balance of payments – goods and services; <http://www.hnb.hr/publikac/bilten/arhiv/bilten-216/ebilt216.pdf>.

*** Izvor: Turistička aktivnost domaćeg stanovništva, 2009. - 2013., Institut za turizam, <http://www.itzg.hr/hr/institut/projekti/istraganja/>;
Prvi rezultati: Turistička aktivnost stanovništva Hrvatske u 2014., www.dzs.hr/*** Source: Tourist activities of Croatian population, 2009 - 2013, Institute for tourism; <http://www.itzg.hr/hr/institut/projekti/istraganja/>; First results: Tourist activity of population of Republic of Croatia, 2014., www.dzs.hr/

Metodološki okvir za izradu Satelitskog računa turizma, opisan je u dokumentu: *Satelitski račun turizma RH za 2011. godinu i izračun neizravnih i ukupnih učinaka turizma u Republici Hrvatskoj* (str. 9. – 12.), odnosno u dokumentu *2008 Tourism Satellite Account: Recommended Methodological Framework (TSA: RMF 2008)*, Commission of the European Communities Eurostat, OECD, WTO, UN Statistics Division.

Metodološkim okvirom definirani su, između ostalog, i pojmovi: posjetitelj, uobičajeno okruženje, vrste turizma, turistički izdaci i potrošnja i turistička ponuda.

Od svih pojmova – za bolje razumijevanje sadržaja tablice D1. – bitno je detaljnije opisati vrste turizma.

Prema međunarodnim preporukama za statistiku turizma, u turističkoj zemlji treba razlikovati tri osnovna oblika turizma, a to su: domaći, dolazni i odlazni turizam.

Domaći turizam odnosi se na aktivnosti osoba sa stalnim boravkom u toj zemlji koje putuju unutar nje, ali izvan uobičajenog okruženja. Dolazni turizam uključuje aktivnosti osoba koje su na putu u toj zemlji, a imaju stalni boravak izvan te zemlje. Odlazni turizam uključuje aktivnosti osoba sa stalnim boravkom u toj zemlji koje putuju izvan nje.

„Kategorije turizma s obzirom na državu su unutarnji turizam (domaći turizam i dolazni turizam), nacionalni turizam (domaći turizam i odlazni turizam) te međunarodni turizam (dolazni turizam i odlazni turizam).“ (*Satelitski račun turizma RH za 2011. godinu i izračun neizravnih i ukupnih učinaka turizma u Republici Hrvatskoj*, str. 9.)

Ukupni turistički izdaci u Republici Hrvatskoj su zbroj turističkih izdataka koje ostvare: a) inozemni posjetitelji koji dolaze u Hrvatsku zbog poslovnih ili osobnih razloga (dolazni turizam) te b) izdataka koje imaju građani Hrvatske na putovanjima u Hrvatskoj (domaći turizam). Valja napomenuti da se troškovi koje imaju hrvatski građani na putovanjima u inozemstvu bilježe na rashodovnoj strani platne bilance. Ukupni turistički izdaci u 2014. godini procijenjeni su na 8,7 milijardi eura od čega su izdaci inozemnih posjetitelja iznosili 7,4 milijarde, a domaćih posjetitelja na putovanjima u Hrvatskoj blizu 1,3 milijarde. U odnosu na prethodnu 2013. godinu, ukupni izdaci su porasli za 6%¹. U pet godina, od 2010. do 2014., ukupni turistički izdaci su na kraju razdoblja 2014. bili veći za 14% u odnosu na početnu 2010. godinu. Izdaci inozemnih posjetitelja bili su 2014. za 19% veći od izdataka 2010., dok su se izdaci domaćih smanjili za 7%.

D2. PROSJEČNI DNEVNI IZDACI PO ŽUPANIJAMA/ D2. AVERAGE DAILY EXPENDITURE BY COUNTY

Prosječni dnevni izdaci turista u ljeto 2014. po županijama/ Average daily expenditure of tourist in summer 2014 by county

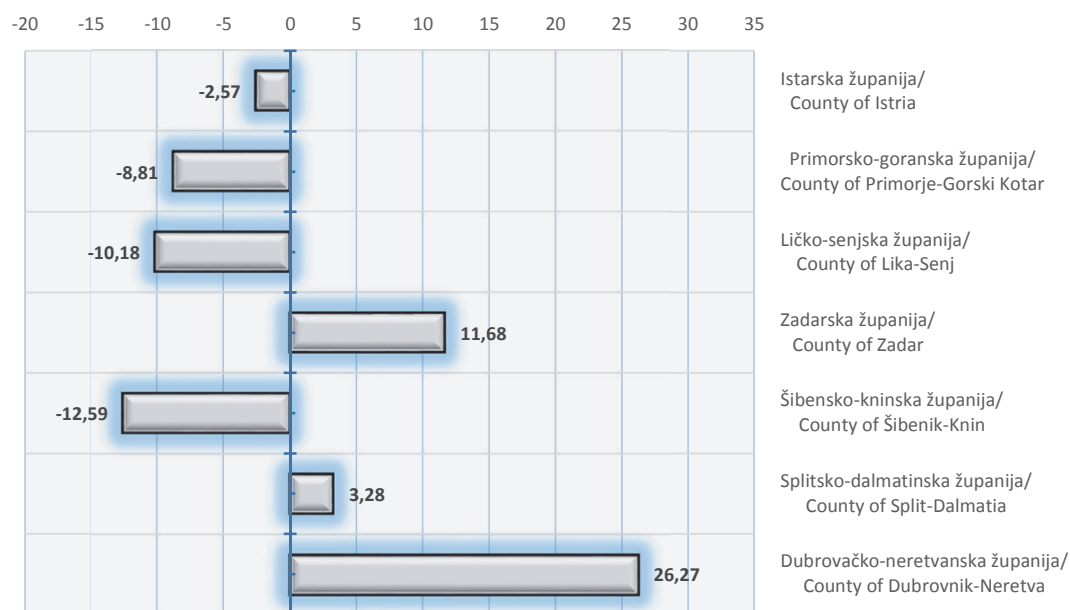
Primorske županije/ Adriatic Counties	Prosječni dnevni izdaci u županiji (u eurima)/ Total average daily expenditure in county (in euros)			
	Ukupno/ Total	Smještaj/ Accommodation	Hrana i piće u restoranima i barovima/ Food and beverages in restaurants and bars	Ostale usluge/ Other services
Istarska županija/ County of Istria	63,79	39,45	10,21	14,13
Primorsko-goranska županija/ County of Primorje-Gorski Kotar	57,55	33,14	10,14	14,27
Ličko-senjska županija/ County of Lika-Senj	56,18	28,48	11,23	16,47
Zadarska županija/ County of Zadar	78,04	33,47	13,97	30,60
Šibensko-kninska županija/ County of Šibenik-Knin	53,77	28,52	8,90	16,35
Splitsko-dalmatinska županija/ County of Split-Dalmatia	69,64	35,48	14,78	19,38
Dubrovačko-neretvanska županija/ County of Dubrovnik-Neretva	92,63	46,45	20,17	26,01
Prosječni dnevni izdaci ukupno za primorske županije/ Total average daily expenditure for Adriatic counties	66,36	36,22	12,18	17,96

Izvor: Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj – TOMAS Ljeto 2014., Intitut za turizam, travanj 2015./

Source: Attitudes and expenditures of tourists in Croatia – TOMAS Summer 2014, Institute for tourism, April 2015.

¹ Izdatke inozemnih gostiju u Hrvatskoj prikuplja i objavljuje HNB u svojoj publikaciji Bilten u tablici „H2: Platna bilanca – robe i usluge“. Ti podaci se također objavljuju u Tablici E. Hrvatskog turizma u brojkama. Izdaci hrvatskih građana na višednevnim i jednodnevnim putovanjima u Hrvatskoj prikupljaju se u istraživanju Turistička aktivnost domaćeg stanovništva. Metodologija ovog istraživanja može se naći na <http://www.iztg.hr/UserFiles/file/TADS-2013.pdf>.

**Odstupanja prosječnih dnevnih izdataka u županiji od prosjeka izračunatog za primorske županije (u eurima)/
Difference between total average daily expenditure in county and total average daily expenditure in Adriatic counties (in euros)**

Prosječni dnevni izdaci turista u mjestu boravka obuhvaćaju: ukupne izdatke za smještaj, zatim izdatke za hranu i piće u restoranima i barovima te sve ostale izdatke. U tu rezidualnu grupu svrstani su izdaci u trgovinama, izdaci za kulturu, sport i rekreaciju, zabavu, izlete i ostalo.

Prosječni dnevni izdaci turista u ljetu 2014. u primorskim županijama iznosili su 66,36 eura. U odnosu na taj prosjek turisti u Dubrovačko-neretvanskoj, Zadarskoj i Splitsko-dalmatinskoj su imali više izdatke u rasponu od 3 do 26 eura. Najviše prosječne dnevne izdatke imali su turisti u Dubrovačko-neretvanskoj županiji (92,63 eura).

Gosti Šibensko-kninske, Ličko-senjske, Primorsko-goranske i Istarske županije imali su manje prosječne dnevne izdatke od prosječnih dnevnih izdataka izračunatih za sve primorske županije zajedno. Odstupanja se kreću u rasponu od 3 do 13 eura. Najmanje prosječne dnevne troškove imali su gosti Šibensko-kninske županije (53,77 eura).

E.

PRIHODI I RASHODI OD PUTOVANJA/ CREDIT AND DEBIT FROM TRAVEL

E1. PRIHODI I RASHODI OD PUTOVANJA U PLATNOJ BILANCI HRVATSKE/ E1. CREDIT AND DEBIT FROM TRAVEL IN CROATIAN BALANCE OF PAYMENTS

U prvom tromjesečju 2015. godine netoprihod koji se vodi na stavci "2. Putovanja – turizam (neto prihod)" u "Platnoj bilanci – robe i usluge", iznosio je 218 milijuna eura što je blizu 39% više od netoprihoda u prvom tromjesečju 2014. godine. Prihodi od usluga pruženih putnicima i turistima u Hrvatskoj iznosili su oko 340 milijuna eura i u odnosu na prvo tromjesečje 2014. porasli su za 13,8%. Na strani rashoda zabilježen je pad od 14%. Ukupni rashodi u prvom tromjesečju 2015. godine iznosili su blizu 122 milijuna eura naspram 141 milijun eura u istom razdoblju 2014. godine. Do smanjenja rashoda došlo je zbog smanjenja izdataka hrvatskih građana na poslovnim putovanjima (pad približno od 26%). Na privatna putovanja u inozemstvo potrošeno je blizu 90 milijuna eura, što je 8,7 milijuna manje nego u istom razdoblju prethodne godine (pad od 8,9%).

**Prihodi i rashodi od putovanja prema razlozima putovanja u prvom tromjesečju 2015. godine
(u milijunima eura)* / *Travel credit and debit by purpose of travel in first quarter 2015 (mil EUR)****

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.**	2014. Q1**	2014. Q2**	2014. Q3**	2014. Q4**	2015. Q1***
1. Robni deficit/ <i>Trade deficit in goods</i>	-5.922,2	-6.382,2	-6.297,5	-6.588,7	-6.346,3	-1.547,8	-1.861,4	-1.639,4	-1.297,6	-1.668,4
2. Putovanja - turizam (netoprihod)/ <i>Travel (net income)</i>	5.600,8	5.984,5	6.136,7	6.523,0	6.767,6	157,1	1.649,4	4.468,1	493,1	218,2
2.1. Prihodi/ <i>Credit</i>	6.230,0	6.616,9	6.858,7	7.202,8	7.402,3	298,5	1.820,8	4.660,2	622,8	339,7
2.1.1. Poslovni razlozi/ <i>Business</i>	236,3	210,1	233,2	225,5	194,0	28,3	73,9	49,7	42,1	34,5
2.1.2. Osobni razlozi/ <i>Personal</i>	5.993,6	6.406,9	6.625,6	6.977,4	7.208,3	270,1	1.746,9	4.610,5	580,7	305,2
2.2. Rashodi/ <i>Debit</i>	-629,2	-632,4	-722,0	-679,8	-634,6	-141,4	-171,4	-192,1	-129,7	-121,5
2.2.1. Poslovni razlozi/ <i>Business</i>	-180,6	-184,3	-224,6	-211,7	-180,4	-43,2	-50,8	-41,8	-44,5	-32,0
2.2.2. Osobni razlozi/ <i>Personal</i>	-448,6	-448,1	-497,4	-468,2	-454,2	-98,2	-120,5	-150,3	-85,2	-89,5

Napomena: Podaci o prihodima od putovanja temelje se na stavci platne bilance "putovanja, prihodi", a obuhvaćaju sve transakcije potrošnje inozemnih turista i jednodnevnih posjetitelja na: smještaj, hranu i piće, prijevoz u zemlji, zabavu, kupnju i sl./ *Note: Travel credit data are based on the balance of payment entry "travel, credit", including all transactions of consumption of foreign travellers and same-day visitors on accommodation, food and beverage, travel within the country, entertainment, shopping etc.*

*Od 31. listopada 2014. podaci su izrađeni prema novoj metodologiji koju propisuje šesto izdanje *Priručnika za sastavljanje platne bilance i stanja međunarodnih ulaganja (BPM6)* te novoj sektorskoj klasifikaciji institucionalnih jedinica u skladu sa standardom ESA 2010./ ** *As from CNB Bulletin No. 207 (October 2014), data have been compiled in accordance with the new methodology prescribed by the sixth edition of the Balance of Payments and International Investment Position Manual (BPM6) and the new sector classification of institutional units in line with ESA 2010.*

** Revidirani podaci/ ** *Revised data.*

*** Preliminarni podaci/ *** *Preliminary data.*

Izvori: *Bilten HNB-a 216* (srpanj 2016.); <http://www.hnb.hr/publikac/bilten/arhiv/bilten-216/hbilt216.pdf>/ *Sources: Bulletin HNB 216* (July 2015); <http://www.hnb.hr/publikac/bilten/arhiv/bilten-216/ebilt216.pdf>.

F.

IZVORI PODATAKA/ SOURCES

Institut za turizam/ Institute for Tourism

- Stavovi i potrošnja turista u Hrvatskoj – TOMAS Ljeto 2014, Institut za turizam, travanj 2015., <http://www.iztg.hr/hr/institut/projekti/istrazivanja>. / *Source: Attitudes and expenditures of tourists in Croatia – TOMAS Summer 2014, Institute for tourism, April 2015.*
- Turistička aktivnost domaćeg stanovništva u 2013. godini, Institut za turizam, Zagreb 2014., <http://www.iztg.hr/hr/institut/projekti/istrazivanja>. / *Tourist activity of Croatian population in 2013, Institute for Tourism, 2014.*
- Turistička aktivnost domaćeg stanovništva u 2012. godini, Institut za turizam, Zagreb 2013., <http://www.iztg.hr/hr/institut/projekti/istrazivanja>. / *Tourist activity of Croatian population in 2012, Institute for Tourism, 2013, www.iztg.hr.*
- Turistička aktivnost domaćeg stanovništva u 2011. godini, Institut za turizam, Zagreb 2012., <http://www.iztg.hr/hr/institut/projekti/istrazivanja>. / *Tourist activity of Croatian population in 2011, Institute for Tourism, 2012.*

- Turistička aktivnost domaćeg stanovništva u 2009. godini, Institut za turizam, Zagreb 2010., <http://www.iztsg.hr/hr/institut/projekti/istrazivanja/> / *Tourist activity of Croatian population in 2009, Institute for Tourism, 2010.*
- Satelitski račun turizma RH za 2011. godinu i izračun neizravnih i ukupnih učinaka turizma u Republici Hrvatskoj (TSA RH 2011), Institut za turizam, Zagreb, 2014.

Državni zavod za statistiku/ Croatian Bureau of Statistics (www.dzs.hr)

- Prvi rezultati: Turistička aktivnost stanovništva Hrvatske u 2014.; www.dzs.hr/ / *First results: Tourist activity of population of Republic Croatia, 2014; www.dzs.hr.*
- Priopćenje: Turizam u siječnju 2015.; godina LII., broj 4.3.1/1, 10. ožujka 2015. / *First Release: Tourism, January 2015; Year LII, Number 4.3.1/1, 10 March, 2015.*
- Priopćenje: Turizam u veljači 2015.; godina LII., broj 4.3.1/2, 7. travnja 2015. / *First Release: Tourism, February 2015; Year LII, Number 4.3.1/2, 7 April, 2015.*
- Priopćenje: Turizam u ožujku 2015.; godina LII., broj 4.3.1/3, 7. svibnja 2015. / *First Release: Tourism, March 2015; Year LII, Number 4.3.1/3, 7 May, 2015.*
- Priopćenje: Turizam u travnju 2015.; godina LII., broj 4.3.1/4, 5. lipnja 2015. / *First Release: Tourism, April 2015; Year LII, Number 4.3.1/4, 5 June, 2015.*
- Priopćenje: Turizam u travnju 2015.; godina LII., broj 4.3.1/4 Corr., 10. lipnja 2015. / *First Release: Tourism, April 2015; Year LII, Number 4.3.1/4 Corr., 10 June, 2015.*
- Priopćenje: Turizam u svibnju 2015.; godina LII., broj 4.3.1/5, 7. srpnja 2015. / *First Release: Tourism, May 2015; Year LII, Number 4.3.1/5, 7 July, 2015.*
- Priopćenje: Turizam u lipnju 2015.; godina LII., broj 4.3.1/6, 7. kolovoza 2015. / *First Release: Tourism, June 2015; Year LII, Number 4.3.1/6, 7 August, 2015.*

Hrvatska narodna banka/ Croatian National Bank

- Bilten 216, srpanj 2015.; www.hnb.hr/ / *Bulletin 216, July 2015; www.hnb.hr.*
- Bilten 215, lipanj 2015.; www.hnb.hr/ / *Bulletin 215, Jun 2015; www.hnb.hr.*
- Bilten 214, svibanj 2015.; www.hnb.hr/ / *Bulletin 214, May 2015; www.hnb.hr.*

UNWTO

- *International Recommendations for Tourism Statistics 2008, Studies in Methods, Series M, No. 83/Rev. 1, New York, 2010; http://unstats.un.org/unsd/publication/SeriesM/SeriesM_83rev1e.pdf.*

O TOMAS ISTRAŽIVANJIMA

„Ocjenjujući nedostatnom informacijsku osnovicu (broj dolazaka turista i broj os-tvarenih noćenja) za donošenje odluka o turističkom razvoju Hrvatske, još smo davne 1987. godine pokrenuli istraživanja stavova i potrošnje turista u Hrvatskoj, poznatija pod nazivom TOMAS. Istraživanja TOMAS dionicima turističkog razvoja, od destinacijske do nacionalne razine, pružaju relevantne, reprezentativne i pouzdane in-formacije o tržišnom profilu posjetitelja, nužnom za segmentaciju tržišta, pred-nostima i slabostima turističke ponude kao osnovici za unapređenje turističkog proizvoda te izdacima posjetitelja kao os-novici za izradu Satelitskog računa tur-izma. Kao kontinuirana (longitudinalna) istraživanja, omogućuju i praćenje trendo-va u obilježjima turističke potražnje.

Istraživanja TOMAS primarna su istraživanja u kojima se podaci prikupljaju izravno od posjetitelja, osobnim intervjuom. TOMAS Ljeto, istražujući obilježja potražnje ljet-noga odmorišnog turizma, provedeno je do danas devet puta, uvijek na uzorcima od nekoliko tisuća ispitanika – turista u hote-lima, kampovima i u privatnom smještaju, u 80-ak mjesta na području sedam obalnih županija, tijekom četiri ljetna mjeseca.

Istraživanja TOMAS kontinuirano prate i obilježja potražnje gradskog (TOMAS Za-greb) te nautičkog turizma (TOMAS Nau-tika), a po jednom su do danas provedena i na segmentu potražnje u tranzitnom tur-izmu, međunarodnim brodskim kružnim putovanjima, turizmu u zaštićenim prirod-nim područjima te kulturnom turizmu.“

55 godina Instituta za turizam Naše putovanje, Institut za turizam 2015., str. 30-31.

ABOUT TOMAS SURVEYS

Acknowledging the information base (num-ber of tourist arrivals and overnights) as in-sufficient for decision making on tourism de-velopment in Croatia, we launched a series of surveys on attitudes and expenditures of tourists in Croatia, known as TOMAS surveys, in the 1987. TOMAS surveys provide relevant, representative and reliable information on tourism demand to tourism stakeholders on destination and national level. TOMAS sur-veys provide information on: (i) visitors pro-file, necessary for market segmentation, (ii) strengths and weaknesses of tourism offer, as a basis for tourism product development, and (iii) visitor expenditure, as a basis for compila-tion of Tourism Satellite Account. As continu-ous (longitudinal) surveys, TOMAS surveys allow for trend analysis on different charac-teristics of tourist demand in Croatia.

In TOMAS surveys data are collected by per-sonal interview with visitors. TOMAS Summer survey, exploring demand characteristics of the sun and sea tourism, has been conducted for the ninth time in 2014. The population of TOMAS Summer surveys are tourists staying in hotels, camp sites or private accommoda-tion (households) in about 80 destinations in seven coastal counties during four summer months. The survey sample size amounts to several thousand respondents.

TOMAS surveys have been extended to re-search demand characteristics in city tour-ism (TOMAS Zagreb) and nautical/yachting tourism (TOMAS Nautika). Furthermore, ad-hoc TOMAS surveys have been conducted on transit tourism, cruising, tourism in protected natural areas and cultural tourism.

55 years of the Institute for tourism Our journey, Institute for tourism, pages 30-31